

Asia: OM 4/481/2018

## **Lausuntopyyntö komission lainsäädäntöehdotuksista liittyen lainvalvontaviranomaisten rajat ylittävään pääsyyn sähköiseen todistusaineistoon rikosasioissa**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Syyttäjälaitos suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti sellaisen instrumentin luomiseen, jolla helpotettaisiin tietojen saamista rikosasian käsittelyssä. Ehdotus on kuitenkin nyky muodossaan pahasti keskeneräinen. Olemme tässä vaiheessa ottaneet lausunrossamme kantaa niihin yleisiin seikkoihin, joiden ratkaiseminen on tarpeellista, jotta instrumentin säätämisen prosessi voi edetä.

Ensisijainen huolestamme on, miten palveluntarjoaja kykenisi arvioimaan niitä rikosoikeudellisia seikkoja, joita asetusehdotus näyttäisi sen arvioitavaksi jättävän. Palveluntarjoajan tulisi kyetä arvioimaan esimerkiksi, kuuluuko tutkittavaksi ilmoitettu rikos niihin, joiden perusteella sisältötietoja voidaan pyytää; sisältääkö määräyslomake tarpeeksi tietoa tai merkittäviä virheitä tai; onko käsillä koskemattomuus, joka estäisi tiedon luovuttamisen. Poiketen muista instrumenteista määräyksestä tulisi ilmetä perusteet, miksi pyydetty toimenpide on katsottu välttämättömäksi/tarpeelliseksi ja oikeasuhtaiseksi. Epäselväksi jää, tulisiko palveluntarjoajan kyetä arvioimaan, täyttyvätkö nämä edellytykset. Mielestämme tilanteessa, jossa kieltäytymistä harkittaisiin tai kolmannen valtion intressit tulisivat harkittaviksi, palveluntarjoajan tulisi siirtää ratkaisun tekeminen säännönmukaisesti täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle (enforcing authority).

Pidämme poikkeuksellisenä ja hankalana sitä, miten asetusluonnoksessa edellytettäisiin (art 5, art 15) määräyksen antavan valtion viranomaisten tuntevan ja olevan kykeneviä tulkitsemaan toisen valtion lainsäädäntöä. Ylipäänsä konstruktio, joka on luotu kolmansien valtioiden intressien huomioonottamiseen, on outo. Mielestämme myös näissä tilanteissa palveluntarjoajan tulisi siirtää asian käsitteleminen täytäntöönpanovaltion viranomaisen ratkaistavaksi.

Asetusluonnoksessa vaikutettaisiin täysin luovutun kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta. Tämä voi johtaa mm. siihen, että jäsenvaltiossa "sijaitseva" palveluntarjoaja voisi joutua antamaan tietoja toisen valtion viranomaisille tilanteessa, jossa sijaintivaltion omat viranomaiset eivät voisi tietoja pyytää. Jos kaksoisrangaistavuudesta haluttaisiin luopua, tulisi se joka tapauksessa kirjata instrumentin tekstiin selvästi.

Sisältötietojen saamiseksi hyväksyttävät rikokset on määritelty tavalla, joka sallisi tiedon saamisen hyvin eritasoisissa rikoksissa. Kolmen vuoden raja ensimmäisessä kohdassa täyttyy eri jäsenvaltioissa laadultaan kovin erilaisissa rikoksissa (yhden valtion näpistys voi toisessa valtiossa olla varustettu usean vuoden vankeusrangaistusuhalla). Lueteltuihin direktiiveihin/puitepäätöksiin perustuvat rikokset voivat myös olla vakavuudeltaan erilaisia.

Merkittävä asia on myös, miten tietoja saataisiin hyödyntää pyytäneessä valtiossa muiden henkilöiden tai rikosten osalta kuin pyynnössä on kerrottu, eli sovellettaisiinko erityissääntöä. Oikeusapuinstrumentteihin on perinteisesti liitetty artikla erityissäännöstä (eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä tämä on jäänyt pois aiheuttaen merkittäviä käytännön ongelmia). Vaikkakin nyt käsiteltävän instrumentti poikkeaa perinteisistä oikeusviranomaisten välisistä instrumenteista, tulee asetustekstistä ilmetä, sovelletaanko ja miten erityissääntöä, sekä voitaisiinko ja siinä tapauksessa miten ja keneltä siitä poikkeamiseen saada lupa.

Asetus tulee tarvitsemaan yksityiskohtaisen selitysmuistion.

Asetuksen liitteinä ovat luonnokset lomakkeiksi. Nämä tulisi jo hyvissä ajoin saattaa käytännön viranomaisista muodostetun (esim. Euroopan oikeudellisen verkoston piirissä, kuten jäädyttämis- ja konfiskaatioasetuksen kohdalla on tehty) työryhmän pohdittaviksi. Mahdolliset käytännön sanelemat muutokset lomakkeissa voivat vaikuttaa itse asetustekstiin.

Rappe Jukka  
Valtakunnansyyttäjänvirasto

Eerolainen Tuuli  
Valtakunnansyyttäjänvirasto

